

STIGMA

JÓDAL RÓZSA

Lehet, hogy hamarosan meghalok. Néha azt mondom az enyéimnek, hogy tökéletesen nyugodt vagyok és hogy nem is bánom és hogy szinte megváltás már... de nem, azt hiszem, nem. Néha megnézem a stigmáimat, amelyeket, úgy tűnik, csak én látok. Vörösek és pörkösek és lüktetnek, és úgy, de úgy fájnak! A megszólalásig olyanok, mint a Pio atyáéi Lajos atya aranysegélyű könyvében . . . De ők nem és nem. Senki nem lát semmit. Fontos ez nekem? . . . Igen, azt hiszem. Szeretném! Ha már ennyire fáj. Ez nem képzelgés. A fájdalom. A fájdalom mindig igazi. De csak annak, akié.

*

Emlékszem, hogyan kezdődött. Nagyon jól emlékszem arra a délutánra. Az előkertet néztem a félrehúzott fodros zsorzettfüggöny és a betűző kora tavaszi nap elől félárbocra húzott redőnyök mögül. A forzícia sárga csillagvirágai hetvenkedőn – de milyen hetvenkedőn! – feszítettek az éppen csak levelezni kezdő hajlékony, törékeny ágakon, a bőrlevél rózsaszín, közönséges bunkóvirágai is ott vigyorogtak a kerek, kemény pajzsleveleiktől védett fészkekben, a krizantémbokrok, amelyeket Nikolával a fagy ellen saját lekaszált, száraz ágaikkal takartunk be, már rázták, dobták volna le magukról a feleslegessé vált, már csak akadályt, nyűgöt jelentő szétfagyott, szikkadt virágkarokat, s tövükben itt is, ott is előbukkant, előtört egy-egy törékeny, kíváncsi, cakkos szélű levelecske. Az egész kert tavaszvárásban vajúdott, de nekem akkor

megakadt a tekintetem a fügebokor hamuszín, égnek meredő, mezítelen ágain, amelyek hegyében hármásával, négyesével furcsa, torz gyümölcsök csüggtek, fityegtek: tavalyról ottfelejtődött, aszottá zsugorodott, feketéslilává-barnává rothadt, vénséges vénné, keserűvé aszalodott fügematuzsálemek. Néztem a fügebokrot, és a szemem elfutotta a könny. Azok a legkisebbek ott az ágak csúcsán, azok az alig gombnyi kis mütyürök tavaly még ki sem fejlődhettek, s ott van ni: tört kocsányukon most ott meredeznek, lengedeznek már céltalanul, világ szégyenére . . . míg csak le nem hullanak. Le fognak hullani. Le *kell* hullaniuk, hogy a fügebokor új gyümölcsöt hordhasson ki magából. Lehorgasztottam a fejem, egyszerűen nem bírtam őket tovább nézni, és imádkozni kezdtem: „A mélységből, Uram, tehozzád kiáltok, / Én Uram, hallgasd meg ezt az imádságot. / Figyelj fel szolgád könyörgő szavára. / Ki esengve tekint rád, mint az ő Urára. // Ha minden bűnünket . . .” Úgy elfogott a sírhatnék, hogy nem jutott eszembe a zsoltár folytatása. Felrántottam hát a vitrin üvegajtáját, de az imakönyvemet keresve addig ügyetlenkedtem, hogy kisodortam belőle az egyik irattartót, könyveket, még a varrodoboz is kirepült. Cérnagurigák, gyűszűk, szerződések, levelek hullottak ki, repültek szét a székek, az asztal, a dívány alá, de nem törődtem velük, kapkodva kerestem meg a 129. zsoltárt és az asztalra könyökölve, forró homlokomat (azt hittem, menten szétszakad, felrobban) jéghideg ujjaimmal hűsítve, vinnyogva nyögdécseltem magam elé: „Ha minden bűnünket számon kérnéd, Urunk, / Színed elé akkor ugyan hogyan jutunk? / Ámde te megértesz, te vagy a bocsánat, / Istenfélő lelkünk békére lel nálad. // Az Úr maga lett az én reményem, / Szívem bízik . . .” Hirtelen valami felbuzogott bennem, váratlanul könyörögni, fogadkozni kezdtem: Istenem, segíts meg engemet . . . Segítsd meg az enyéimet . . . az én boldogtalan kislányomat! Ne őt büntesd, Istenem, ne őket! Ha már kell valakit, akkor *engem*, csak engem, büntess meg keményen engem, én *vállalom!* Nyomorult senkiházi vagyok, Istenem, annyit vétkeztem már ellened, úgy el vagyok veszve, és annyira, de annyira megöregedtem. Értem már nem kár, de ő még olyan fiatal, ne büntesd őt, Istenem, se az unokáimat, Miklóskát és Zalánkát. Legyek én az a füge, amelyik lehullik. Legyek hát én . . . Aztán szégyenszemre hirtelen szánalom fogott el önmagam iránt, hát gyorsan, kapkodva hozzátettem még, hogy:

De ha nem muszáj... ha lehet... engem is kímélj meg... Kérlek!... Tudod... Szeretnék még élni... egy kicsikét.

*

Másnap délelőtt a templomot takarítottuk. Csak mi öten Incivel meg Ibollyal, a többiek szép lassan elmaradoznak, bűdös nekik ez az „alantás”, „piszkos” önkéntes munka. Szeretek ablakot mosni. Munka végeztével öröm végignézni a sok tükörsima, többszörösen visszatükröződő üvegfelületen. Néha egy időre kitámasztva hagyom valamennyi ablakszárnyat, s ahogy visszapillantva számba veszem őket, valami jóleső melegség fog el, a tisztaság és a szépség érzete, és ha arra gondolok, hogy mindez az én kezem nyomán lett ilyen, akkor . . . akkor már nem is fáj olyan nagyon, amiért Nikola néha azzal „cukkol”, hogy buta vagyok, és hogy vénülök, lötyög a bőr a karomon . . . Szóval viszonylag gyorsan végeztem az ablakokkal, és akkor kivettem a felmosóvödrot Márika kezéből. Olyan öreg már szegény, sokszor valósággal hétrét görnyed a reumától, okosabb lenne, ha már nem járna a templomba takarítani. Egyszer pedzettük is neki, de halálosan megsértődött, hát inkább ráhagyjuk. Szóval dörgölni kezdtem a szűk kis templomhajó ősoveg, kopott kőköcskőit, a langyos szappanos vízzel még a réseket, a „fúgákat” is átírtam, s a rongyom sarkával külön gonddal vakargattam ki belőlük a koszt. Csönd volt, csak Lujzika, a kántorné gyakorolta a gyermekénekekkel a nagybőjti énekeket. A kihalt kis templomban minden szó, minden lépés visszhangzott, s ez olyan jó, olyan kimondhatatlanul „otthonos volt”. A gyerekkoromba repített kicsikét vissza. Ha behunytam a szemem, fehér áldozóruhában megint ott vonultam az osztálytársaimmal, végig A templom hosszú-hosszú, innen a mából egészen végtelennek tűnő főhajóján, virágvasárnap volt, a karcsú, magas oszlopok s a díszes, faragott padvégek mind telis-tele felkötözött virággal, barkával, szólt az orgona, kis kosárkáinkból csak szórtuk, hintettük szét a lágy tapintású rózsaszín virágszirmokat, minden gyönyörű volt, s a hívók feje fölött ott lebegett valami, valami megnevezhetetlen. Áhítat? Boldogság? . . . Az énekkar ezúttal figyelmetlen volt, a gyerekek cérnahangja bántó hamisan ismételte a 63-as éneket: „A keresztfához megyek, / Mert máshol nem lelhetek / Nyugodalmat lelkemnek.” Szédülni kezdtem. A gyerekek már ki tudja, hanyadik strófánál tartottak, nagyokat

ásítottak, köhécseltek, lökdelöztek közben, bennem meg visszhangozni kezdett az a két sor, hogy: „S ott talállak, ó szűz Anya, / Fájdalom közt bágyadozva, / Tőr veré át lelkedet.” A hajladozástól, az erőlködéstől meg a kapkodó sietségtől (csak mi a csudának kapkodok mindig, nem hajt a török, de ez már a véremben van, ez az örökös rohanás, versenyfutás az idővel, leszokhatnak már róla, maholnap hetven leszek), szóval éreztem, hogy lüktetni kezd a halántékom, kiver a verejték, ugyanakkor rázni kezd a hideg. A sok térden csúszkálástól a térdkalácsom is egyre jobban sajgott. „Hagyd, most majd kicsit én folytatom. Te addig törölgess port” – hallottam valahonnan a fejem fölül Iboly hangját, de én, mintegy megbabonázva, vakon és süketen egyre csak dörgöltem, dörgöltem a követ. A még kellemesen szappanszagú ablakokon át rézsútos csóvákban bezáporozó napfénypászmákban felkavart vidám porszemcsék táncoltak, az énekkar unatkozva, kántálva gajdolt, valahol, szabályos időközökben ismétlődő ajtó csapódott, éreztem, huzatban vagyok, mindez most egyre jobban irritált, a dobhártyám megfeszült, „pattogott”, s valahol mélyen egyre az verdesett bennem, hogy „Tőr veré át lelkedet. Tőr veré át lelkedet.” A víz kihűlt, egyre gyakrabban kellett kékülő, gémberegett ujjaimat egymáshoz dörgölnöm, tenyeremmel össze-összenyomogatnom, hogy folyamatos legyen benne a vérkeringés . . . Egyszerre valami különös, furcsa érzés kerített hatalmába. Úgy éreztem, nem vagyok egyedül! Nem a fáradtan sepregető, padokat törölgető asszonyokat érzékeltem magam körül, illetve azokat is, hanem . . . magam sem tudtam, mit vagy kit, de éreztem, hogy van velem valaki. Nagyon furcsa, szokatlan érzés volt. Azt hiszem, nem is voltam egészen magamnál. Már nemcsak a hideg rázott, hanem a hirtelen-váratlan rám tört sírás is, könnyeim a frissen mosott kőpadlóra és a vödörbe potyogtak, s legbelül tovább verdesett bennem az a sor, hogy: „Tőr veré át lelkedet. Tőr veré át lelkedet.” Azt hittem, menten megszakad a szívem, annyira szorított, és félig öntudatlanul, de mintegy valami felszólításra, megint kiszakadt belőlem a fogadalmam: „Én vállalom. Én vállalom. Érte. Értük. Mindent!” Hirtelen valami hideg fuvallatot érzékeltem magam körül, s mintha vörösbe borult volna minden. Ahogy térdeplésemből, könnyáztatta arccal felpillantottam, úgy tűnt nekem akkor, mintha a színes üvegtrázsok egyikéből, amelyeket úgy imádkoztam, mise közben elnézegetni, kilépne, kiválna valaki, valaki, angyalai közül

talán maga a Szűzanya . . . Egy alak képzett meg előttem a szivárványlő napfényben táncoló porpázmában, valami palástban volt vagy talárban . . . de mintha nem is nő lett volna, hanem inkább férfi . . . „Tör veré át lelkedet. Tör veré át lelkedet” – lüktetett bennem egyre. A rám szakadó gyengeségtől, valami furcsa bódulattól, rettenettől vagy meghatottságtól alig láttam. Révületfélében, a könnyeimen át – mert közben egyfolytában zokogtam – úgy láttam, mintha az áttetsző szellemalak kitárta volna felém a kezét, s akkor láttam, hogy mindkét tenyerén nyílt sebhely vöröslik. „Láttad őt a Kálvárián, / két lator közt a keresztfán: / Kínodat ki mérje meg!” – hallottam még a harmónium kísérete énekkart, ám akkor furcsa fájdalom hasított a már jéghideggé hűlt felmosóvíztől vagyos kezeimbe, s elvesztettem az eszméletemet.

*

Enyém a könyv! Enyém. Dante Alimenti: *Pio atya*. Gyorsan beleolvastok egy kicsit, aztán mennem kell: „Az órák nagyon lassan telnek. Egy nap egy hétnek tűnik, egy hét egy hónapnak. A piatrelcinai kapucinus állandó társa az imádság. Édesanyja, rokonai, leghűségesebb barátai is azt mondják, a Piana Romana-i levegő jót tesz neki. Mialatt a száraz, forró nyár utolsó napjaiban mindenki az eget fürkészi, hátha talál rajta valami esőre utaló jelet, Francesco Forgione kezébe fájdalom hasít.” Milyen furcsa, hogy épp ezt a könyvet adta nekem az atya. S hogy egyáltalán könyvet adott kölcsön. Nekem. Ő. Eddig sose adott. Egyikünknek se. Igaz, nem is igen kértünk. Amikor rosszul lettem, és bevitték a sekrestyébe, borogatást tettek a homlokomra, kérdezték mi történt, mondtam, semmi, csak kicsit elszédültem, nehéz napom volt. Nem akartam senkinek *arról* szólni. Az atyának se. Mit is mondtam volna? Margit később mindnyájunknak – szokás szerint – kávéfőzött, nekem ezúttal teát. Mint mindig takarítás után. Rosszullétem lassan elmúlt, beszélgettünk. Ugyanúgy, mint máskor, szokás szerint, péntekenként, takarítás után. S akkor Lajos atya megkérdezte: „Nem kíván valami olvasnivalót? Lehet, hogy többet kell majd feküdnie.” Először szólt közvetlenül hozzám! És miből gondolta, hogy többet kell majd feküdnöm? Tanácstalanul vonogattam a vállam, nem vagyok épp egy könyvmoly, hm. Sőt. Nem is tudom, mikor volt már utoljára könyv a kezemben. Napilapok, hetilapok, női magazinok még-még. De könyv? Nincs nekem

arra időm. S akkor leemelte a polcról az egyik legszebbet, az aranszegélyű, óriási formátumú *Pio atyát!* . . . Most amikor csak tehetem – valahányszor nincs itthon Nikola, esetleg a kertben motoszkál vagy kimegy a „rancsra” – Pio atya élettörténetét olvasom. Olyan lassan megy! Milyen kár, hogy édesapa szerb iskolába íratott, és én alig tudok magyarul olvasni. Miért íratott bennünket szerbbe? Hiszen akkoriban ez még nem is volt igazán „divat”, mint manapság. Lehetséges, hogy édesapa egyszerűen – gyáva volt? Vagy csak karrierista, a főnökének szeretett volna a kedvében járni? Most már mindegy, most már meg sem kérdezhetem, felelősségre sem vonhatom ott a sír mélyén . . . Hát engem? Engem ki fog felelősségre vonni, amiért hagytam, hogy az egyetlen lányunkat, Zoricát (Zoricát!) szerb óvodába, majd szintén szerb tagozatra írassa az apja? Akkor minden olyan természetes, olyan magától értetődő volt. Nikola szerb, a barátai, hivatali kollégái szerbek, mi valamennyien is egy szerb család vagyunk. Nagyon szerettem Nikolát! S kezdetben toleránsabb (szerelmesebb?) volt ő is. Megengedte (megengedte!), hogy az ünnepeket – a karácsonyt, húsvétot – például duplán üljük meg. A katolikus ünnepeket az enyéimmél, a pravoszlávokat nálunk vagy az övéinél. Egyszer egészen véletlenül tudtam meg, hogy az édesanyja (aki akkor már nem élt) – német volt! Ezt a tényt valóságos traumaként élhette meg, soha, később sem volt hajlandó beszélni róla. Ha jól értettem (az apósom kottyantotta el), vagyonuk egy részét ilyen címen annak idején el is konfiskálták, hiába kilincseltek utána. Azt hiszem, Niki szégyellte az édesanyja származását . . . Jóval később a feleségéét is. Az meg végképp megrendítette, hogy a szeme fénye, az egyetlen lánya – magyarhoz ment nőül, s Zoricából Andris mellett váratlanul – Hajnalka lett! . . . Most olvasok még egy kicsit. *„A szenvedéshez hozzászokott szerzetes nem tulajdonít különösebb jelentőséget az új tünetnek, pedig a következő pillanatban a lába is lüktetni kezd. Jobb tenyerén akkora piros folt rajzolódik ki, mint egy tízforintos. Ez még feltűnőbb a bal kezén. Ahogy telnek a napok, a fájdalom fokozódik, de ő hallgat róla. Mint mindig, most is némán szenved. Talán hogy ne ijesszen meg bajával senkit, vagy meggyőzze önmagát arról, hogy már meggyógyult, és hogy ne okozzon újabb gondot előljáróinak.”* Nekem is fáj a kezem. Azóta. *„A stigmák. Mikor Pio atya a legelmélyültebben imádkozik, hirtelen egy átszúrt oldalú, vérző sebű embert pillant meg a karzat félhomályában.*

Arca ismerősnek tűnik. Bizonyára ugyanaz az ember, aki augusztus elején mint egy különös fénytől sugárzó lény jelent meg neki. Szegény megrémült szerzetes ezúttal is úgy érzi, majd megvakul az erős ragyogástól, mely csak természetfölötti lehet. Próbál nyugodni maradni, ám amikor rádöbben, hogy San Giovanni Rotondo kolostorának karzatán a mi Urunk jelent meg, a keresztre feszítés sebeivel oldalán, kezén és lábán, eszméletét veszve a földre zuhan.” Bejött volna a kertből? Gyorsan . . . gyorsan . . . Még az hiányzik, hogy magyar könyv olvasásán kapjon! Mennyit sértegetett, szekírozott akkor is, amikor a Duna Televízió műsorát merészeltlem néhányszor megnézni! Pedig állítólag miattam vette meg – annyi márkáért! – a műholdas antennát. De sokszor a fejemhez vágta! . . . Hányszor ájtott a szobámba, percekig röhögve *kommentírozta*, bármit néztem is, aztán mirnix dirnix átkapcsolt egy másik csatornára: „Ezt nézd, ne azokat a hülyeségeket! Ezek a te híreid!” Azóta inkább semmilyen tévéműsort nem nézek. Nem akarok veszekedni, hát inkább már csak rádiózik. S csak azért is Novi Sad-ot hallgatok. Magyarul. Mintha tisztábban is beszélnék már az anyanyelvemen. Habár Iboly a jó múltkor kicsit fitymálva megjegyezte, hogy suk-süközök. Nem tudom, mi az, szégyellem tőle megkérdezni. Valami rossz lehet, mert Iboly elég furcsán nézett rám akkor, Lujzika pedig felvihogott . . . Na, mi az, nem jön be? Ilyenkor szoktam a tranzisztort is kikapcsolni. Minek vitatkozni, veszekedni? Az nem az én műfajom. Hallgatni, és közben konokul ellenállni, azt igen. Azt például még ő sem tudta megakadályozni, hogy amikor végérvényesen kiderült, hogy megcsal, hogy már évek óta, ki tudja, mióta szeretőt, szeretőket (?) tart, mindennapos templomlátogató, mindennapos áldozó ne legyek. Hiába gúnyolódott utána annyiszor, hogy én nyilván nem is a vallásba, hanem valamelyik pópába (!) habarodtam bele, hogy a sok alázatos térdepléstől holtbiztos, hogy tyúkszem nő a térdemen, meg hogy idővel – nem ad neki öt évet – ugyanolyan károkozó, álszent ájtatossággal zsolozsmázó fekete varjúvá válok majd, mint a többi templomos vénasszony . . . Hiába panaszkodott, hogy kicsúfolják miattam a barátai, hiába fenyegetőzött ordítózva, hogy kitekeri ezt a vékony nyakamat, ha miattam kidobják a pártból (aztán maga lépett ki, mielőtt végleg feloszlott volna, azt nem szégyellte?!), hiába kért, hízelgett, rimánkodott . . . az állandó, megszállott templomjárásától nem tudott többé eltéríteni. Ez az én mentsváram, és az én erősségem. Mindenki

más úgy is magamra hagyott. A férjem, a lányom, a vőm, az unokáim is. Már csak az Isten maradt.

*

Ma a temerini tejes, amikor fényes kis bádogkannájában felhozta a teraszra a három liter tejet és kínos pedantériával – anélkül, hogy egyetlen tejcsepp freccsent volna a lakkozott fehér vasasztalkára – a nagyvirágos tejeslábasomba öntötte át, *úgy* nézett rám! Lehetséges, hogy én még tetszem a férfiaknak? Egy ilyen, hozzám képest taknyosnak... Néha, a reggeli tornászás pihentető szüneteiben odaszorítom az állam a vállamhoz, ajkammal érintem a bőrt; még olyan puha és selymes. Nikola néha büntudatos, bizonytalan közeledésformát produkál. Úgy teszek, mintha nem venném észre. Túl sokat vétett ellenem. Már nem szimatolom rajta más nőcskék hajlakkjának, pacsulijának, lázba hozó nőstényverítékének szagát, nem vizslatom az el-elrédő (talán már csak a „dicső” múltjában kotorászó?) tekintetét, végtelen, fontoskodó, főleg politizálgató monológjai sem érdekelnek. Ha tehetem, eleresztem a fülem mellett. Aki engem – most már, ennyi év után, tudom – kezdttől fogva, minden lelkiismeret-furdalás és meggondolás nélkül *állandóan és szisztematikusan* átvért, becsapott, megcsalt és elnyomott, aki nekem folyton-folyvást csak hazudozott, az már nem lehet se a szerelmem, se a barátom. *Undorodom tőle*, azt hiszem, megvesznék, kiütéseket kapnék tőle, ha még egyszer vele kellene hálnom! Hajnalkát is ő tette tönkre, igenis ő, és csakis ő! Teljesen megzavarta, a kétségbeesésbe kergette új, megváltozott elveivel, világlátásával... Mióta nevezem én Hajnalkának Zoricánkat? Amióta Nikola piszkálni, gyötörni kezdett a magyarságom miatt, hogy még az állítólagos kalasnyikovbehozatalért is engem – engem, bennünket! – tett felelőssé, és megtiltotta, hogy az *én* karácsonyomra is meghívjam a gyerekeket, amióta megállás nélkül, habzó szájjal a fajtámat szidja?... Vagy ez még sokkal-sokkal régebben történt, és teljesen öntudatlanul, spontánul? Úgy összefolynak-keverednek néha bennem az emlékek... Hisz való igaz, hogy Zorica választott magának magyar férjet, és Andris az ikreket magyar iskolába íratta. No, azóta nincs is megállásuk – egyiküknek se – Ő előtte. A nagy Ő. Mindig csak a Nagy Ő és Ő és Ő! Még a lánya megbetegedése sem engesztelte ki! Utálom! És gyűlölöm, és soha-soha nem bocsátok meg neki! Soha!

Olyan jó ez a könyv. Hogy itt van velem. Amikor egyedül vagyok, amikor szomorú vagyok, beleolvasok. Mindig csak egy keveset. A szemem is megfájdul, meg sokszor nem is értem rendesen, olyan furcsa szavak vannak benne. Hogy azt mondja: „A stigmák.” Mik lehetnek azok a stigmák? *„Örökkévalóságnak tűnő percek telnek el. Senki sem látja, mi történik. Pio atya lassan magához tér, de nagyon zaklatott állapotban van. Az ajka remeg, és a szokásosnál is nehezebben lélegzik; keze még a földre ejtett rózsafüzért sem képes megfogni. Míg próbálja megérteni, mi is történt, ismét meglátja Krisztust. Sebeiből lézerfényszerű sugarak törnek elő. Tüzes nyílként sebzik meg a pietrelcinai ferences mellkasát, kezét és lábát. A szerzetes a cellájába menekül, ágyára omlik, és buzgón imádkozni kezd, hogy ismét magához hívja Jézust. Egyszer csak kínzó fájdalom nyilall a testébe. Azt hiszi, ez csak a szokásos hörgőroham, amely már évek óta kínozza. Jobb kezével a bal oldalához nyúl: valami meleget érez. Legnagyobb megdöbbenésére azt látja, hogy a tenyere véres. Nem akar hinni a szemének. Szeretné a testvéreket hívni, de inkább imájába merül. Miután látja, hogy a vérzés nem akar elállni, kezét-lábát fehér rongyokba pólyálja, mellére pedig törölközőt tesz. Ruhája vérpecsétes, és a cellája előtti folyosó padlóján is vérfoltok vöröslenek. Néhány napig – a házfőnök visszaérkezéséig – sikerül titokban tartania a csodás eseményt. Ezernyi kétsége ellenére is megérti, hogy az Úr szenvedésének jeleit kapta meg. Olyan kiváltság ez, mely az emberiség szomorú történelmében csak keveseknek adatott meg. A stigmákban elsőként a »másik Krisztus«, azaz Assisi Szent Ferenc részese volt, akinek tanítása mintául szolgál Pio atyának szerzetesi életében.”*

*

Nem tudom, mi van velem. Egyre jobban kopaszodom. Én, akinek olyan dús, „bundzsi” haja volt, hogy a fodrásznak még ki is kellett belőle vagdosnia kétoldalt, ha „normális” frizurát akart belőle sikeríteni. S most hullik, egyre csak hullik. Hiába voltam bőrgyógyásznál, hiába kenem Panthenollal, dörzsölgetem a fejbőröm Acidi salicylinnel, spriccelek rá Pilovit sprayt, mosogatom csalángyökérfőzettel, teszek rá tojássárgájával kevert olívaolaj-pakolást, nyakalok vasat és gyógyteákat – semmi. Borzasztó! Egyszerűen *kriminális*, milyen tehetetlen vagyok. Hogy lelappadt hátul a hajam! Érzem, valahányszor hátranyúlva meg-

tapintom. És persze, mert bánt, minduntalan ott matat a kezem . . . Néha meg úgy *viszket* a fejbőröm – főleg esténként – lehet, hogy a tollra vagyok allergiás? – és valahányszor megvakarom, mindig az ujjaim közt marad egy-két hajszál. Lassan már le sem merek feküdni . . . Lehetséges, hogy a kopaszodás a fogadalmammal van összefüggésben? Hátha . . . hátha a kopaszodás az én – *stigmám*? Lajos atyától pénteken megkérdeztem, most már tudom, mi az a stigma . . . Ha ezt mérted rám, Istenem, én elfogadom. Elfogadom Hajniért . . . az unokákért. Pedig úgy, de úgy szégyellem! Majd, majd sapkában járok, kalapban és olykor kendőben . . . És ha majd még rosszabb lesz, akkor majd egészen-egészen rövidre vágatom . . . Miatyánk Isten, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratom . . .

*

Olyan jó, hogy a kórházban is velem lehet a könyv! Tiszta szerencse, hogy végül megvásároltam. Így most már végérvényesen az *enyém*. Pedig drága volt, huszonthárom márka! Mintha csak éreztem volna . . . Iboldal azzal vigasztal, hogy legalább tíz ismerőst tud, akinek levágták a mellét. Nem is vágják le . . . Csak kinyitják, mint egy táskát, és kiszedik, kimetszik belőle a csomókat. Azután meg összevarrják. Az orvosnő azt mondja, lehet olyan halcsontos, fémpántos fűzőket, melltartókat kapni, amelyekben nem is látszik. Azt állítja, Melánia nővér is olyant visel. Ki hitte volna? *Ona je ko dren*. Olyan egészségesnek látszik, mint a . . . mint a . . . makk! . . . Hajni viszont olyan, de olyan beteg már megint, hogy meg sem látogathat a kórházban. Állítólag. Az ikreket pedig az apjuk nem engedi az onkológiára. Nem baj. Nem baj . . . Ez már a második stigmám. Engem így látogat meg az Úr. Ezek az ő jelei. Nem tud senki a megegyezésünkről, csak mi ketten. Azaz hogy Iboldalnak egyszer megsúgtam a sejtéseimet, a megérzéseimet, szóval *ezt az egészet*. Olyan furcsán, rémülten meredt rám! De hiszen Pio atyának sem hittek eleinte. Még a rendtársai sem: „*Paolino atya, a San Giovanni Rotondó-i kolostor házfőnöke – aki elsőnek szerez tudomást a különös eseményről, és aki ez egyszer, miként Tamás apostol, saját kezével is érintheti a különös sebet – haladéktalanul értesíti a tartományfőnököt. Részletesen leírja a szív felőli oldalon található x alakú sebet. Valójában két sérülést tapint, az egyik mintha égési seb lenne. Paolino atya szerint egy angyal okozhatta,*

aki a stigmatizáció előtt tüzes karddal sebesíthette meg Pio atyát. A tartományfőnök – még ha nem hisz is igazán a jelenségben – San Giovanni Rotondóba siet, és hosszadalmas kihallgatásnak veti alá a pietrelcinai kapucinust. Nem szívesen kéri, de engedélyt kap rá, hogy ujját a sebre helyezze. Nagy megaláztatás ez Pio atyának. Előjárói biztosak akarnak lenni benne, hogy sérülései nem külső beavatkozás vagy valamilyen maró anyag hatására keletkeztek. Időközben megszületik a jelenség tudományos kivizsgálásának terve. Rómában, a pápai udvarban úgy vélik, ha Pio atya maga sebesítette meg vagy hintette be a mellét, kezét és lábát valamilyen vegyszerrel, akkor a sebeknek bizonyos idő elteltével be kell gyógyulniuk. Valaki azonban megjegyzi, hogy a sebek állandóak is lehetnek, ezért javasolja, hogy a szerzetes kezelését bízzák orvosra.”

*

Most, hogy mindkét petefészkemet és a méhemet is kivették, meginoztam. Lehetséges, hogy végérvényesen vége az asszonyéletemnek? Eddig mindig elhessegettem magamtól a gondolatot, de most minden olyan riadt és zavaros bennem! Szent igaz, hogy Nikolát nem kívánta már se testem, se lelkem. Az is áll, hogy mellette nem volt senkim. De azért mindig fennállt a *lehetőség*. A remény, hogy még nincs mindennek vége . . . Az, hogy ha *egyszer* esetleg szabad leszek, még én is megtalálhatom a párom. Az *igazit*. Milyen nevetséges, banális és gyerekes! Mit vártam? Az életem végén akartam volna pótolni azt, amihez ennyi évtized sem volt elég? Milyen hitvány vagyok! És mégis . . . Ma elkértem a szomszéd beteg kezitükrét, és sokáig, hosszan nézegettem benne az arcom. *Tetszettem magamnak!* . . . Imára kulcsoltam a kezem, és hosszú idő óta először nem másokért, mindig csak másokért, hanem végre *önmagamért* imádkoztam! A gyógyulásoméért, erőért . . . még egy kis erőért . . . Hazug módon (Neki hazudtam, Neki! Mintha nem tudná, mintha lehetne!) arra hivatkoztam, hogy nekem nem is szabad megbetegednem, hiszen mi lesz akkor az én szegény, magatehetetlen kislányomból? Lehet, hogy amennyiben rászakad minden teher, talán Andris is megtorpan, megijed, elhagyja . . . és akkor ki visel majd gondot az unokáimról, ki süt nekik minden hét végén almás pitét, habos mákost, ki köt nekik új pulcsit, sálakat, ki pótolja ki a zsebpénzüket, ki babusgatja, szeretgeti őket . . . Gyáva kukac voltam, belekapaszkodtam minden

szalmaszálba . . . Úgy emlékszem, két teljes napon át egyfolytában sírtam, hisztiztem, az orvost faggattam, a nővéreket, a többi beteget gyötörtem. Aztán belém nyomtak egy jó adag altatót, és akkor hagymázás álomféléimben váratlanul megjelent Ő, Pio atya, felmutatta két, állandóan vérző (ó, mennyi vért veszíthetett szegénykém életében!), befáslizott kezét, amelyre ujjatlan kesztyűket húzattak vele az elöljárói, hogy eltakarja a stigmáit, és azt is megakadályozzák, hogy fanatikus gyónói meg ne ragadják és csókokkal ne halmozzák el a sebeit . . . Kiterjesztette fölém a kezét és sokáig, áthatóan nézett rám azokkal a nagy, mély, sötét szemével. Ó, mennyire megijedtem tőle! Reszkettem, mint a nyárfalevél és könyörögtem neki, hogy *ne bántson*, hogy én nem akarom őt utánozni, hogy jól tudom, hogy a nyomába sem léphetek, meg hogy dehogy is akarok én szent lenni, én csak a fogadalmamért . . . a munkaképtelen lányomért . . . Tudom én, suttoztam neki, jól tudom, hogy csak egy nyomorult kis féreg vagyok, és kértem tőle, hogy segítsen, hogy segítsen . . . *hogy segítsen* végre rajtam valaki! . . . Amikor magamhoz tértem kábulatomból és izzadtan, elgyötörten felébredtem (?), még akkor is magamon éreztem súlyos pillantását. Valahogy megnyugodtam. Vagy csak elfáradtam? Hiszen én, *én* kértem, idéztem magamra minden bajt, hogy az enyéimet mentesítsem! Hát ennyit ért a fogadalmam? Emlékszem, a templomban is mindig hosszan, nagyon hosszan térdepeltem, sokkal tovább mint a többiek, mindig több imát mondtam el, mint amit penitenciaként gyónás után rám mért az atya... és mégis... Hét közben képes voltam órákig veszekedni Nikolával. Olykor még verekedtünk is, olyankor valósággal *elvesztettem a fejem*, rikácsoltam és csapkodtam, *az nem én voltam*, nem én! Volt, amikor kétségbeesett dühömben a vejemmel is összekülönböztem, lehordtam a lányomat, és megpofoztam a kicsiket . . . Ilyen alkalmak után aztán fél éjeleken át imádkoztam, másnap – olykor napokig is – böjtöltem . . . de újra és újra visszaestem. Hát sose lesz már ennek vége? Nem vagyok képes végleg megtisztulni, magamba szállni, nem és nem és nem?! Jaaaj! . . . És akkor éjjel ott a kórteremben Pio atya ismét megjelent nekem, nagyon távolian, titokzatosan, valahogy szifnyszerűen mosolygott, mutatóujjával előbb a bal, aztán a jobb kezemre mutatott, és ettől nyomban egy-egy vörös folt keletkezett mind a kettőn. Azóta ott vannak a kezem fején. A reggeli

viziten vártam, szóvá teszik-e őket az orvosok, de nem szóltak egy kukkot sem!

*

„Pio atya belső gyötrelme leírhatatlan. Néha úgy érzi, mintha valami felsőbb hatalom ragadná el, sodorná magával állandó kábulatban. Mint-ha csillagtérbe lenne kivetítve, csak nehezen fogja fel, hogy két lábbal áll a földön. Máskor meg az az érzése, hogy sötét és bűzös börtönben él. Borzalmas jelenetek cikáznak át agyán, középpontjukban mindig a nagy bűnös, Francesco Forgione áll. Éjszaka a Gonosz üldözi engesztelhetetlen gyűlölettel, és kemény próbatételnek veti alá. Cellájában a sátánnal való küzdelem az utolsó leheletéig tart . . . Gyakran úgy érzi, feladja, összerokkad. Am a démon végül mindig visszavonul, és menekülés között a tébécé ellen folyik a legádázabb küzdelem. Hosszú elmélkedései során Pio atya felismeri, hogy valamiféle misztérium kerítette hatalmába.”

Egyre jobban fájnak a kezeim. Lehet, hogy a házimunka is árt nekik, a szappanos víz, a por, a virágföld. Még majd elfertőződnek a sebek. Hogy hazaengedtek, pár napig nem mosogattam, az utcán kesztyűt viseltem, ne lássa már mindenki, mi történt velem. Lassanként elfogytak a tiszta tányérok, csészék, és hát Niki tán még életében egyszer sem mosogatott. „Kérlek, főzz két jó erős kávé – mondtam –, most telefonált Kosta, hogy átugrik egy félórára.” Rátettem a jobbomat az újságjára. „Ezekkel a kezekkel?!” – kérdeztem nyomatékka. „Hát ha valami szebbed nincs!” – húzta fel gúnyosan a szemöldökét. Nem vett észre semmit! „Fájnak” – nyafogtam szenvedőn, mert hát csakugyan fájtak a stigmáim, meg szerettem volna, ha sajnál is egy kicsit. „Talán a reuma” – morogta Niki szórakozottan, én meg kimentem a konyhába elmosni a csészéket.

*

Mint-ha Niki mostanában egy kicsit jobban kímélne. Amióta hazajöttem a kórházból, ő porszívózik, és a kerttel is többet törődik. Kétszer el is törölgetett, de mosogatni, azt nem! Nem érti, nem érti, hiába célozgatok a kezemre. Piacra is már főként ő jár, nem akarja, hogy cipekedjek, de nincs sok köszönet benne. Ahogy vénül, egyre zsugoribb lesz. Micsoda göcsörtös, vacak kis almákat, puskaporszárász sváb túrórt hozott haza a múltkor is! Csak úgy ragyogott az arca az örömtől, hogy

sikerült megspórolnia pár dinárt. Csak néztem, ahogy kirakodott a konyhaasztalra. Mondtam is neki: „Ha ezeket a forradásos, pajzstetűs valamiket meghámozod, nem marad belőlük semmi. És kóstold csak meg a kolbászt: percek óta csupa ilyen nyúlós, összerághatatlan valamiket húzok ki a fogaim közül. Azt meg ne hidd, hogy ha olcsóbban kapod az apróbb tojást, azzal jól jársz. Az egész merő héj!” Azért jó ebédet főztem neki, és aznap, nem emlékszem már, hány év után, ismét vele háltam. Nem is tudom már, hogyan történt. Egy kicsit talán megsajnáltam. Úgy megöregedett ő is! Azt hiszem, nincs most senkije, állandóan itthon kuksol, meg a kertben potyorászik. Valahogy mintha kicsit el lenne veszve. Meg aztán én is . . . én is kíváncsi voltam, hogy . . . hogy a műtét után milyen lehet . . . hogy egyáltalán, pedig mondták, hogy . . . És amikor megsimogattam, éreztem, hogy az altestén, közvetlenül a herék fölött, valami dudor van . . . Egy pillanatra megdermedtem, de nem mertem neki szólni róla, hogy észrevettem. Csak nem?! . . . Tulajdonképpen furcsa, idegen, rossz volt az egész. Alig vártam, hogy véget érjen, és a bidé langyos vízsugarai kimossák belőlem az idegenkedésemet, az undoromat, a viszolygásomat . . . És mégis . . . milyen furcsa . . . volt bennem egy szikrányi *diadaléret* is, valami halvány bizonyítékféle, hogy én még egyáltalán . . . *funkcionálok*, vagy mi. Niki utána napokig, a maga módján, el volt lágyulva. Sután meg-megsimította a hajamat, megkérdezte, hogy érzem magamat, hívott tévénzi . . . Milyen kár. Milyen kár, hogy már hiába. Néha lopva elnézem messziről ezt az idegen embert, és úgy csodálkozom.

*

Egyik este megint Pio atyával álmodtam . . . Olyan rossz volt . . . Félelmetes is kicsit, meg borzongató is. Sírt és mutatta a sebeit, amelyeket állandóan fásliznia kell, mégis sok vért veszít. Egyre csak tekerte, tekerte magára a fáslit, a vércseppek pedig potyogtak, potyogtak, minden véres volt körülötte, de nem vörös, hanem inkább valahogy fekete, és valahogy áttetsző, üvegszerű. Hát nem furcsa? Amikor felébredtem, mindenem fáj. Első dolgom volt, hogy megnézzem a kezem, majd gyorsan utána a lábam is, mert sejtettem, hogy baj van, hát volt mit látnom! Mindegyiken ott a vörös folt, de már nagyobbak, mintegy ötdináros nagyságúak, s mintha szikrázó, metszett üvegből lennének.

Átlátok rajtuk, és úgy tüzelnek! . . . Nikola hívott kertészkedni. Szerinte jót tenne nekem is a friss levegő. „Hogyne, hogy a földmunkától elfertőződjenek, betömődjenek a sebeim!” – tiltakoztam, miközben valami belső láztól kicserepesedett, vérző ajkaimat nyalogattam. Furcsán méregetett, mint mindig, ha a sebeimet említem. Összeszorítottam hát a fogam, vastag szövésű hulahoppot húztam, és kesztyűt. Szedtem, csu-páltam elkeseredetten a tyúkhúrt. A macska ott dörgölődött, ugrált, kapart körülöttünk. Örömeben, hogy így együtt vagyunk megint „valamennyien”, még a barackfára is felnyargalt, majd ránkpislogva a karmait kezdte élesíteni a fügebokron. „Sicc, te!” – kiáltottam rá, majd lopva keresztet vetettem, és fellestem az ághegyekre, rajtuk vannak-e még a beteg tavalyi fügek. Ott voltak. Megsimogattam a macskát. Nikola széles kedvvel nevetett. „Nem mondanád meg, minek rajtad ebben a rekkenő hőségben a harisnyanadrág? Még kipállik a . . .” Nem reagáltam. Ahogy vénül, egyre közönségesebb, prasnyább lesz. Tusolás után, gondoltam, durmolok egy kicsit, utána pedig lapozgatom majd a Hitéletet, ám ő, talán vérszemet kapva a múltkori békülékenységemtől, váratlanul átjött a szobámba, és egyszerűen – lerohant! Annyira hirtelen jött az egész, hogy igazán tiltakozni sem tudtam, pedig a múltkor elhatároztam, hogy én bizony soha többé. Az eszem hideg volt, és élesen vágott. Lenyúltam, és megkerestem a csomót. Ott volt a helyén, de mintha azóta valamelyest megnőtt volna! Ettől egyszeriben letörtem, elgyengültem. Lehetséges, hogy hamarosan . . . őt is műteni kell??! Istenem, én nem ezt kértem, én ezt nem akarom! Akármilyen is volt . . . szegény. Fáradtan, meggyötörtten hozzábújtam hát, és gügyögni kezdtem neki réges-régi, valahonnan a fiatalságunk, kapcsolatunk legkezdetéről felrévedő kedvességeket, csacsi emlékfoslányokat, amelyekről azt hittem, örökre eltemette már őket a harag, féltékenység, a semmiből felizzó nemzeti türelmetlenség, az öregkori fásultság és egoizmus. Lassan-lassan jóleső bizsergéssel kezdtem magam is egy kicsit bemelegedni, de akkor, váratlanul – Pio atyát pillantottam meg közvetlen közélről, valahol a fejem felett lebegve – és akkor olyan iszonyú fájdalom hasított belém ott legbelül, hogy eszméletemet vesztettem.

Most, hogy már a végbelemet is megműtötték, nagyon lefogytam. S amit nagy kínnal megeszek, lenyelek valahogy, az se igen marad meg bennem. Niki nagy sebbel-lobbal eltüntette itthon a tükröket. Összevissza hazudozik. Azt állítja, hogy eltört a fürdőszobatükör, meg hogy az ebédlőtükör azért nincs a helyén, mert újrafoncsoroztatja, de én a púderdobozom kis kerek tükrében is jól látom a látnivalókat! A kezemet és a lábomat most már állandóan fáslizom. Niki eleinte tiltakozott, de egy hete már szó nélkül hordja az éjjeliszekrényemre a friss fáslicsomagokat, sőt segít is naponta le- és feltekerni, masnira kötni vagy ragtasszal rögzíteni őket. Sokszor vörös a szeme, talán titokban sír, de előttem soha. Azt állítja, huzat érte a szemét. Kértem, szerezzen be olyan ujjatlan kesztyűket is, amelyeneket Pio atya viselt, ezt nem értette, de amikor megmutattam neki a képeket, olyan dühbe gurult, hogy szét akarta szagatni a könyvet . . . Azóta megvannak a kesztyűk is. Zalánka kék gyapjúkesztyűjének ujjhegyeit vágta le, és szegte be valaki, talán a lányom. Néha kérdezetek róluk. Nikola azt mondja, jól vannak, a fiúk tanulnak, Miklós nyert is a matekversenyen, Zalán szépen furulyázik . . . Mást nem árul el róluk, de Iboly, amikor meglátogatott, elkottyantotta, hogy a vőm tán mégis beadta, vagy csak be akarja adni a válókeresetet. Ettől rohamot kaptam. Hát ennyit ért az én fogadalmam, a sok imám, a vállalt stigmáim, a sok, már-már emberfeletti szenvedésem? Ha Andris elhagyja őket, szétzüllik a család. Én meghalok, Niki talán újránősül, de előbb-utóbb ő is elpatkol, hiába volt mindig erősebb, munkabíróbb nálam. Hajnalka pedig beteg, beteg, beteg, Istenem, miért betegíted meg a fiatalokat, az ártatlanokat, mit vétettek neked, én mondtam, én ajánlottam, felajánlottam Neked, hogy minden bajt vállalok, minden fájdalmat, szenvedést . . . Már annyi heg van rajtam, annyi sebhely, forradás és varrás, akárha cipzárra járna a testem, hol kinyitják, hol becsukják, csiki-csuki testem van már nekem, lehet rajta malmozni, hahaha, cipzárra jár a testem, hahaha . . . Kihez imádkozzak, kinek könyörögjek? A Jóistenhez? A Szűzanyához? Pio atyához? Istenem, hiszen már a sír szélén állok. *Segíts!* Add, hogy úgy menjek el, hogy *rendet* hagyok magam mögött.

Mostanában állandó félhomály van körülöttem. Néha zajtalanul közelednek körülöttem valakik, talán a rendtársaim, enni hoznak, megitatnak, megmosdatnak, kérésemre újrafászlizzák a stigmáimat . . . Mintha két gyerek is lenne közöttük, olyan kamaszformák. Lehet, hogy kispapok . . .

Meg kellene gyóntatnom a híveket, biztos nagyon várnak már rám, de olyan gyenge vagyok . . . Ha elgondolom, hogy néha tizenöt órát is gyóntattam egyfolytában a San Giovanni Rotondó-i templomban! . . . Ég a testem. Akármilyen homály van is, látom, hogy a bőröm szinte mindenütt tűzvörös és pörsenéses már. Csupa-csupa égő sebhely. Egy nő figyel onnan a cella mélyéről. Egy szép fiatal nő . . . Hogy kerül ez ide? Olyan ismerős az arca. Olyan igen ismerős . . . honnan is . . . De hiszen ez a kapucinusok templomának Csodatévő Szűzanyája! Köszönöm, Szűzanyám, hogy kenettel látsz el. Olyan jó, úgy hűsít ez a valami . . . Köszönöm Neked.

Az idézetek Dante Alimenti Pio atya (Agapé, 2000) című könyvéből valók